

**TEHNICI INOVATIVE LA ACORDEON
CA PROCEDEE DE EXPRIMARE A MESAJULUI ARTISTIC CONTEMPORAN:
FRAGILISSIMO ENTERA DE GORKA HERMOSA**

INNOVATIVE TECHNIQUES ON THE ACCORDION AS A MEANS OF
EXPRESSING THE CONTEMPORARY ARTISTIC MESSAGE: *FRAGILISSIMO
ENTERA* BY GORKA HERMOSA

SERGIU MÎRZAC

doctorand, asistent universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0002-5154-023X>

CZU [780.8:780.647.2]:781.68

780.8:780.647.2.071.2(460)

DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2025.2.10>

Gorka Hermosa este unul dintre cele mai importante nume în arta acordeonului contemporan, care s-a afirmat în viața muzicală pe plan internațional nu doar prin bogata sa activitate de interpret-virtuoz sau prin cărțile sale dedicate cercetării acordeonului, ci și prin compozițiile originale semnate pentru acest instrument, care se afirmă tot mai mult în toate domeniile muzicii contemporane. Una dintre acestea – „Fragilissimo entera” (2000) – reprezintă o mostră în ce privește introducerea și utilizarea unor tehnici de interpretare specifice pentru acordeon, ce contribuie esențial la exprimarea sau amplificarea conținutului artistic și la întregirea conceptului componistic al lucrării. Autorul articolului identifică aceste tehnici, racordându-le la mesajul creației date, exemplificând prin fragmente muzicale.

Cuvinte-cheie: Gorka Hermosa, *Fragilissimo entera*, acordeon, artă de interpretare, tehnici noi

Gorka Hermosa is one of the most important names in contemporary accordion art, who has established himself in the international musical life not only through his rich activity as a virtuoso performer or through his books dedicated to accordion research, but also through the original compositions signed for this instrument, which are increasingly asserting themselves in all areas of contemporary music. One of these – “Fragilissimo Entera” (2000) – represents an example regarding the introduction and use of specific interpretation techniques for the accordion, which contribute essentially to reproduce or amplify artistic contents, to complete the compositional concepts of the work. The author of the article identifies these techniques, connecting them to the message of the given creation, exemplifying through musical fragments.

Keywords: Gorka Hermosa, *Fragilissimo entera*, accordion, art of interpretation, new techniques

Introducere

Arta contemporană a acordeonului se deosebește prin apariția și asimilarea în cadrul creațiilor componistice a unor numeroase procedee, tehnici și efecte de interpretare inovative, unele necunoscute anterior, altele reprezentând o dezvoltare a tehnicilor apărute anterior. Compozitori precum Sofia Gubaidulina (*De Profundis*), Victor Vlasov (*Cinci tablouri ale Gulagului*), Vladislav Zolotariov (*Suita de cameră*) ș.a. se află în avangarda dezvoltării impresionante a componisticii dedicate acestui instrument, promovând intens utilizarea acestora în creațiile lor. Gorka Hermosa face parte din generația tânără a interpreților și compozitorilor care abordează în mod creativ și original sonoritatea amplă și bogată a acordeonului, în contextul general al dezvoltării fără precedent a parametrilor și posibilităților tehnice și expresive ale instrumentului. Lucrarea analizată în cadrul articolului este una reprezentativă pentru creația sa, compozitorul înscriind o pagină importantă în dezvoltarea repertoriului contemporan original pentru acordeon.

Gorka Hermosa – un nume important în arta acordeonului contemporan

Gorka Hermosa [1] este un compozitor, profesor, scriitor, editor spaniol de origine bască, artist cu o activitate multidimensională și, nu în ultimul rând, unul din acordeoniștii celebri ai contemporaneității. S-a născut anul 1976 în Urretxu, Spania (Țara Bascilor). Studiază acordeonul de la vârsta de 11 ani, cu *Javier Ramos*, iar de la 15 ani a continuat la *Centrul Internațional de Studii de Acordeon* din Irun (Gipuzkoa) cu maeștrii Thierry Paillet (Franța), Friedrich Lips (Rusia), Amaia Liceaga și Carlos Iturralde (Spania). Fiind deja un interpret profesionist, un virtuoz, a continuat să-și perfecționeze măiestria artistică la pedagogi și interpreți celebri precum: Elisabeth Moser (Elveția), Eric Pisani (Franța), Jean Luc Manca (Franța) sau Jacques Mornet (Franța). Gorka Hermosa este primul acordeonist profesionist spaniol, care a cântat cu orchestra națională RadioTV din Spania, ulterior având multe prestații de succes alături de colective din Finlanda, Norvegia, Estonia, Germania, Slovenia, Elveția, Franța, Italia, Portugalia ș.a. A interpretat în premieră peste 20 de lucrări ale compozitorilor spanioli.

În calitate de interpret, s-a manifestat în cele mai diferite stiluri muzicale – de la jazz, pop-rock, tehno, la muzică tradițională (flamenco, fado, folk) și academică, colaborând cu muzicieni de mare valoare ca Paquito D`Rivera (deținător al premiilor Grammy), Javier Peixoto, Pablo Zinger, Ara Malikian, La Mari, Luis Auserón, Carmen París, José Luis Montón, Germán Díaz, Baldo Martínez, Carlos Soto, Nacho Mastretta, India Martínez ș.a.

Ca și compozitor, creațiile sale pentru acordeon au fost apreciate în cadrul unor numeroase manifestări muzicale de prestigiu: *Festivalul Santander Palace*, *Granada Music and Dance Festival*, *Barcelona Music Festival*, *Bilbao*, *Valladolid*, *Zaragoza*, *Vitoria* etc. A fost premiat în repetate rânduri de CIA IMC-UNESCO, iar printre cele mai reușite compoziții pentru acordeon se numără *Zheng Zai* și *Paco*. Pablo Zinger, pianist ce a cântat cu Astor Piazzolla, mărturisește: „Muzica lui Gorka Hermosa m-a impresionat prin originalitatea, atmosfera și virtuozitatea sa: face din interpretarea sa o realitate intensă. Este un muzician foarte talentat, care privește în profunzime” [2]. Compozitorul și-a îndreptat atenția în special spre explorarea limitelor expresive ale acordeonului, demonstrând o „gândire timbrală”, integrând tehnicile componistice și interpretative extinse într-un limbaj accesibil pentru interpret și ascultător.

O altă latură importantă a activității lui Gorka Hermosa este și cercetarea în domeniul acestui instrument. Astfel, el este autorul unor numeroase publicații despre istoricul acordeonului. Un interes aparte îl prezintă lucrarea *Acordeonul în secolul al XIX-lea* (una din cele mai consistente cercetări în domeniu, bazată pe circa 400 de surse bibliografice) [3], care conține o analiză complexă despre originea, istoria și dezvoltarea instrumentelor din familia acordeonului în secolul al XIX-lea. Autorul demonstrează că acordeonul modern este rezultatul unui proces evolutiv complex, desfășurat pe parcursul a mai multor secole, fiind integrat în culturi din cele mai diverse. A analizat și sistematizat informațiile legate de organologia instrumentului contemporan (registrele, relația dintre construcție și sunet, free-bass, tipurile de tastaturi etc.). S-a aprofundat în cercetările despre tehnicile contemporane de interpretare, contribuind la crearea unui repertoriu contemporan pentru acest instrument.

Totodată, Gorka Hermosa a adus o contribuție semnificativă și în domeniul pedagogic, standardizând metodele de predare a acordeonului și instituționalizând acordeonul în învățământul superior din țara sa. Printre viziunile sale inovative se numără tratarea unitară legată de relația corp-sunet – gândire muzicală, abordând burduful ca un nucleu cu numeroase valențe expresive ale acordeonului.

Conținutul ideatic și tehnicile inovative în creația *Fragilissimo entera* pentru acordeon

Prin creațiile sale semnate pentru acordeon, compozitorul a devenit unul din cei mai importanți compozitori contemporani, care au adus un aport deosebit în dezvoltarea tehnicilor interpretative inovative specifice acestuia. Una din acestea este și *Fragilissimo entera*, pentru acordeon free bass/convertor (bas melodic). Compusă în 2000, lucrarea se înscrie în perioada de afirmare a unei noi generații de interpreți-compozitori, care au contribuit decisiv la afirmarea identității instrumentului în muzica academică contemporană.

Scrisă într-o formă monopartită liberă, deschisă, încadrată de un prolog și un epilog, lucrarea se deosebește printr-un caracter dur, aprig, aprins ce reflectă conținutul de natură filosofică, axat în special pe ideea *fragilității* existenței umane. Creația transmite un mesaj artistic de o reflexie profundă, integrând-o cu sensibilitatea și expresivitatea specifică omului contemporan. Conceptul central al creației este construit în jurul ideii relativității adevărului, în viziunea sa, sensurile existenței și rațiunile umane nu au un caracter absolut, ci rezultă din perspectiva subiectivă a celui care percepe. Această relativizare a certitudinii este transpusă pe plan muzical printr-un discurs tensionat, caracterizat de contraste dinamice extreme, vulnerabilitate timbrală și o permanentă stare de instabilitate.

Conceptul de fragilitate nu este tratat doar ca efect expresiv, ci ca principiu structural și semantic al lucrării. Sunetul apare ca un fenomen vremelnic, trecător, sortit dispariției, iar tăcerea capătă o funcție semantică activă, devenind parte integrantă a mesajului artistic. Astfel, fragilitatea nu este doar o calitate a aspectelor materiale ale vieții, ci și o metaforă a condiției umane și a procesului de cunoaștere în general. Posibilitățile interpretative ale acordeonului s-au dovedit a fi extraordinar de „potrivite” pentru redarea acestui concept original cu profunde implicații filosofice, existențiale, de mare complexitate, pe care și l-a propus compozitorul în această lucrare. Alegerea instrumentului s-a datorat, probabil, în mare parte, tehnicilor inovative, numite și „tehnicile extinse” specifice, care permit redarea unor conținuturi de acest fel și care atrag astăzi atenția a tot mai mulți compozitori.

Chiar în prolog lucrarea debutează cu efecte acustice bazate pe *cluster*e și un șir de mijloace de expresivitate specifice acordeonului, printre care se remarcă utilizarea semantică a butonului de aer, sonoritatea căruia sugerează suspinul. Utilizarea contrastului ca procedeu componistic se referă aici la nuanțele dinamice, folosite pe întreg diapazonul acordeonului, iar registrul piccolo la *sforzando*, care diminuează sunetul la *PPPP*, prefigurează caracterul rigid al creației (*Exemplul 1*).

Exemplul 1. Fragilissimo entera, Prolog

The musical score for 'Fragilissimo entera, Prolog' is presented in two systems. The first system consists of a grand staff with a treble and bass clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. Above the staff, there is a tempo marking 'c. 92' and a cluster notation 'cluster 12'' with a black box. The score includes various dynamic markings: *lento accel.*, *vibrato*, *sfz*, *pppp*, *ffff subito*, *sf ppp subito*, *ff*, *pp subito*, and *sfz*. A bracket labeled 'air button' spans the first two measures. The second system continues the piece with *pppp* and *f* dynamics, and a bracket labeled 'air button' under the first measure. The notation includes slurs, ties, and vibrato markings.

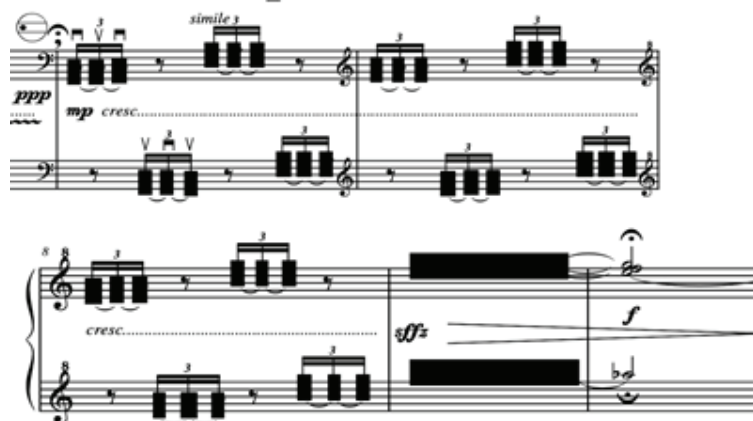
În măsura 5, secunda mică *mi-fa*, interpretată la un *vibrato* lent, ce se accelerează treptat, oferă o culoare și o intensitate deosebită intervalului de semiton (*Exemplul 2*).

Exemplul 2. Fragilissimo entera, m. 5

The musical score for 'Fragilissimo entera, m. 5' is a single system in grand staff notation (treble and bass clef). It features a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'c. 92'. The score includes dynamic markings *ppp* and *pppp*, and performance instructions *lento accel.* and *vibrato*. The notation shows a melodic line in the treble clef and a bass line in the bass clef, with a slur over the treble line and a vibrato marking.

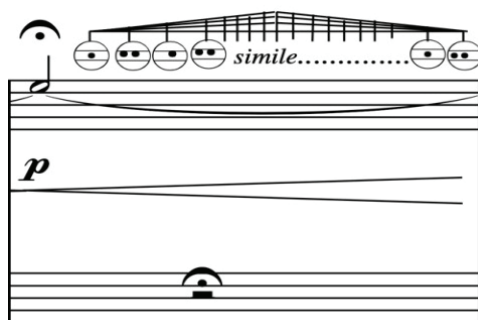
Pe parcursul desfășurării discursului urmează procedeul *bellowshake*, bazat pe clustere în mișcare de triolet (măsurile 6-10), din registrul grav până în acut, însoțită de o creștere dinamică pe întreg diapazonul – de la *PPP*, la *Sf*. Acest procedeu impresionează prin posibilitatea de a reda cu mare forță de convingere diverse trăiri și aspirații – în acest fragment, mișcarea ascendentă, ce sugerează o ascensiune spirituală, marchează tendința eroului liric spre absolut (*Exemplul 3*).

Exemplul 3. Fragilissimo entera, m. 6-10

Un alt procedeu tehnic nou, specific acordeonului, utilizat de compozitor, este bazat pe o notă alungită pe *coroană*, cu schimbarea concomitentă a timbrului registrelor în mâna dreaptă, la un *accelerando* și *diminuendo ritmic*. Totodată, efectul acestui procedeu este accentuat și prin intensitatea crescândă a sunetului, de la *pianissimo* spre *forte* (*Exemplul 1*).

Exemplul 4. Fragilissimo entera, m. 11

În încheierea acestui prolog apar elementele din tema de bază, care este construită pe un tetracord ascendent (*mi – fa – sol – la-bemol*) și pe o mișcare de încheiere (*mi – fa – mi – re*) (*Exemplul 5*).

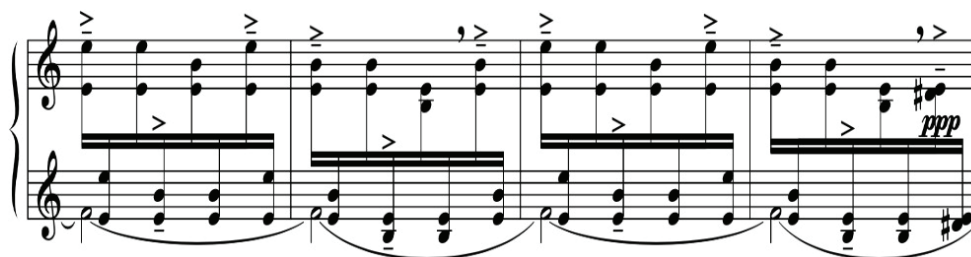
Exemplul 5. Fragilissimo entera, m. 16-21

Expunerea temei din compartimentul central redă un caracter energic, vioi și emite o undă sonoră – *unda vieții* – reprezentată printr-un efect stereofonic, care constă în repetarea notelor de aceeași înălțime și timbru, între cele două claviaturi ale acordeonului, dezvoltată orizontal, ce ilustrează tehnica minimalistă repetitivă reprezentată prin *ostinato* pe sunetul *mi*, unde se încadrează și tema (*Exemplul 6*).

Exemplul 6. *Fragilissimo entera*, m. 22-25

Procedeul tehnic de stereofonie și tema apar în continuare în versiuni de intervale de octavă, cvințe, cvarte secunde, accentuate (**Exemplul 7**).

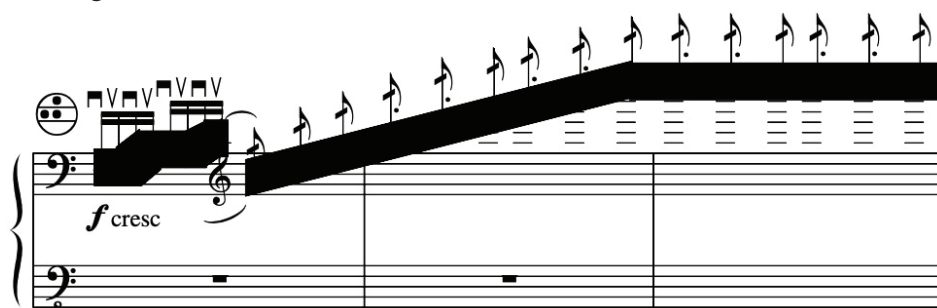
Exemplul 7. *Fragilissimo entera*, m. 30-33

Dezvoltarea temei este urmată de o mișcare descendentă și ascendentă a intervalelor ce pregătește culminația lucrării și trecerea spre epilog (**Exemplul 8**).

Exemplul 8. *Fragilissimo entera*, m. 72-76, m. 104-105

Un alt procedeu utilizat de compozitor în această creație este *glissando netemperat*, în care apare distorsiunea înălțimii fixe a sunetului, creând astfel un efect timbral specific acordeonului.

Partea culminantă este accentuată printr-un *bellowshake* în ritm de triolet cu o mișcare din registrul grav spre cel acut (**Exemplul 9**).

Exemplul 9. *Fragilissimo entera*, m. 115-118

Epilogul lucrării *Fragilissimo entera* de Gorka Hermosa poate fi tratat ca o declarație estetică și filozofică, în care muzica devine un spațiu al meditației existențiale, ce sugerează o stare extremă de sensibilitate. Pentru a accentua și mai mult profunzimea mesajului creației, compozitorul include în partitură un text în spaniolă (cu traducere în engleză) rostit de solistul-acordeonist simultan, pe fundalul unui discurs impregnat cu efecte tehnice și timbrale specifice acordeonului. Solistul devine astfel un adevărat „erou liric”, care capătă posibilitatea să-și exprime în acest recitativ în mod direct emoțiile, lupta nedreptatea și instabilitatea lumii înconjurătoare: „I think that i have found the solution of a great question the question that has been the locomotive of the train of the human thinking – why, because every concept and every reasonment only depends on the point of view only, only, only is Fragilissimo all only is Fragilissimo”. Iată versiunea română a acestui fragment: „Cred că am găsit răspunsul la una dintre cele mai mari întrebări – întrebarea care a pus în mișcare locomotiva gândirii umane – de ce. Pentru că orice concept și orice raționament depind exclusiv de punctul de vedere. Doar de punctul de vedere. Totul este fragil. Totul este Fragilissimo” (trad. S.M.). Tehnicile specifice și efectele timbrale utilizate de autor accentuează starea de spirit și cea emoțională a interpretului, amplificând imaginea artistică, caracterul creației, având un impact profund asupra ascultătorului (*Exemplul 10*).

Exemplul 10. *Fragilissimo entera*, Epilog

The image displays a musical score for the piece 'Fragilissimo entera', Epilog, by Gorka Hermosa. It is presented in two columns, each containing a system of musical notation with Spanish and English lyrics. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings like *mf* (mezzo-forte) and *ff* (fortissimo). Performance instructions are interspersed throughout the score, including 'bend', 'air button', and 'cresc.' (crescendo). The score is written for a solo accordionist, with the lyrics being recited simultaneously with the music. The first system on the left shows the beginning of the piece, while the second system on the right shows a later section. The overall layout is professional and typical of a musical score for a specific instrument.

Astfel, se demonstrează, fără echivoc, că tehnicile specifice acordeonului în muzica contemporană, exemplificate prin lucrarea analizată capătă o dimensiune semantică clară, devin un element structural esențial al mesajului artistic. Numeroși alți compozitori, intuind potențialul acordeonului în acest sens, au abordat instrumentul pentru a reda mesaje artistice cu profunde semnificații – amintim aici lucrări precum *De Profundis* de Sofia Gubaidulina, în care efectele inovative capătă o funcție simbolică profund spirituală, orientate spre o dimensiune sacră ce creează imaginea unei rugăciuni, efortului interior, a suferinței [4]; *Expanding Space* de Ghenadie Ciobanu, în care autorul se referă la dimensiunea spațială și materială a sunetului, în care procesul de „naștere-expansiune-transformare-topire” a sunetului capătă o încărcătură simbolică și mistică; *Klepsydra* de Vlad Burlea, care este centrată pe simbolul timpului ce se asociază cu stări melancolice, de meditație, de scurgere irecuperabilă a timpului. Astfel, în muzica contemporană tehnicile specifice acordeonului dețin o funcție semantică esențială, fiind „purtătoare” directe de sens și mesaj artistic.

Concluzii

Fragilissimo entera pentru acordeon solo de compozitorul spaniol Gorka Hermosa, prezentată și analizată în articolul de față, este o mostră a realizărilor componistice contemporane pentru acest instrument, în care se regăsesc tehnici, procedee și efecte specifice utilizate de către compozitor în scopul de a reliefa, amplifica sau sublinia conținutul plastic, afectiv și ideatic al muzicii. Totodată, toate aceste tehnici specifice conturează conceptul semantic al lucrării, care constă în afirmarea ideii de fragilitate a existenței umane, iar perspectiva individuală constituie cheia înțelegerii atât a muzicii cât și a realităților în care trăim.

Este o lucrare de referință a repertoriului contemporan pentru acordeon solo, un exemplu de integrare organică a posibilităților tehnice extinse ale acordeonului în discursul muzical, constituind o contribuție importantă în direcția afirmării rolului interpretului în muzica contemporană. Lucrarea demonstrează o abordare profesionistă a tehnicilor componistice și interpretative, integrate într-un discurs meditativ, filosofic, coerent și profund conceptual unde tehnica devine limbaj, iar limbajul devine mesaj.

Referințe bibliografice

1. HERMOSA, Gorca. *Curriculum vitae*. Disponibil: <http://www.musicforaccordion.com/inform/hermosa/index.htm> [accesat 2021-11-05].
2. HERMOSA, Gorca. Site oficial. Disponibil: <http://www.gorkahermosa.com> [accesat 2005-12-22].
3. HERMOSA, Gorca. *The Accordion in the 19th Century*. El Astillero: Kattigara, 2013. ISBN 978-84-940481-7-3.
4. MÎRZAC, Sergiu și Diana BUNEA. Abordări moderniste și tehnici inovative în creația „De profundis” pentru acordeon de Sofia Gubaidulina. *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. 2021, nr.3 (40), pp. 46–57. ISSN 2345-1408.

Manuscris primit la 06.11.2025. Acceptat pentru publicare la 01.12.2025¹.

¹ Acest articol este distribuit sub licența Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 Internațional.